

פרשת ויגש תש"ע

בראשית פרק מד

רש"י
(יח) **ויגש אליו וגו'**. דבר באזני אדני - יכנסו דברי באזניך: **ואל יחר אפך** - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות: **כי כמוך כפרעה** - חשוב אתה בעיני כמלך זה פשוטו. ומדרשו, סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה על ידי זקנתי שרה על לילה אחת שעכבה. דבר אחר מה פרעה גוזר ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן, וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עיניך עליו. דבר אחר כי כמוך כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדוניך: (יט) **אדני שאל את עבדיו** - מתחלה בעלילה באת עלינו, למה היה לך לשאול כל אלה, בתוך היינו מבקשים, או אחותנו אתה מבקש, ואף על פי כן ונאמר אל אדוני, לא כחדנו ממך דבר: (כ) **ואחיו מת** - מפני היראה היה מוציא דבר שקר מפיו. אמר אם אומר לו שהוא קיים, יאמר הביאוהו אצלי: **לבדו לאמו** - מאותו האם אין לו עוד אח: (כב) **ועזב את אביו ומת** - אם יעזוב את אביו דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אמו מתה בדרך: (כט) **וקרהו אסון** - שהשטן מקטרג בשעת הסכנה: **והורדתם את שיבתי וגו'** - עכשיו כשהוא אצלי אני מתנחם בו על אמו ועל אחיו, ואם ימות זה דומה עלי ששלשתן מתו ביום אחד: (לא) **והיה כראותו כי אין הנער ומת** - אביו מצרתו: (לב) **כי עבדך ערב את הנער** - ואם תאמר למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחי, הם כולם מבחוץ, אבל אני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות: (לג) **ישב נא עבדך וגו'** - לכל דבר אני מעולה ממנו, לגבורה, ולמלחמה, ולשמש:

(יח) **ויגש אליו יהודה** ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה: (יט) **אדני שאל את עבדיו** לאמר היש לכם אב או אח: (כ) **ונאמר אל אדני יש לנו אב וזקן וילד זקנים קטן ואחיו מת וינתר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו**: (כא) **ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו**: (כב) **ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזב את אביו ועזב את אביו ומת**: (כג) **ותאמר אל עבדך אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני**: (כד) **ויהי בי עלינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדני**: (כה) **ויאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אכל**: (כו) **ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחיו הקטן איננו אתנו**: (כז) **ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשתי**: (כח) **ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתי עד הנה**: (כט) **ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי ברעה שאלה**: (ל) **ועתה פבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפש קשורה בנפשו**: (לא) **והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו בגוון שאלה**: (לב) **כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וקטאתי לאבי כל הימים**: (לג) **ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם אחיו**: (לד) **כי אין אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן ארעה ברע אשר ימצא את אבי**:

המב"י

(יט) **אדני שאל את עבדיו** - לא ידעתי טעם לאריכות דברי יהודה בספור מה שהיה כבר ביניהם. ומה שאמרו רז"ל (ב"ר צג ו) וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עיניך עליו, אינה טענה, כי המושל שיצוה להביא אדם לפניו, לא יעשה על מנת לפטור אותו מן הרעות שיעשה, וכל שכן על הגנבה שיגנוב מבית המלך הגביע אשר ישתה בו. ומתחלה כבר שם עינו עליו לטובה וקרא לו שלום בדבר אלהים יחנך בני (לעיל מג כט), ועשה לכולם לכבודו משתה לפניו בבית המלכות, והרבה משאות להם, ונתן להם בר כאשר יוכלון שאת, יותר מן הכסף שהביאו לו, כאשר פירשתי (לעיל מד א), ומה לעשות לו: ואשר יראה לי על דרך הפשט, שאינם רק תחנונים להעיר רחמיו, כי חשב יהודה כי האלהים הוא ירא כאשר אמר לו, וכאשר נהג עמהם חמלה כירא חטא נחם אותם על הצער שעשה להם (לעיל מג כג): וזה ענין הסיפור, אמר לו אנחנו באונס הגדנו באחינו זה מפני שאלת אדני, ולא הודינו גם כן להורידו לפניך כמצותך הראשונה, רק אמרנו כי לא יוכל הנער לעזוב את אביו, אבל בנפשינו נביא אותו מפני זלעפות רעב, כי אמרת לא תוסיפון לראות פני. ולא רצה אבינו לשמוע עד היותינו כולנו בסכנה לשוב לשבר מעט אכל, ואז הודה בפחד ובדאגה, ועתה כראותו כי אין הנער ימות בנפש מרה. ולכן תפול נא תחנתי לפניך לרחם עלינו ועל הזקן, וקח אותי תחת הנער לעבד עולם כי טוב אני ממנו, ולך תהיה צדקה. וזה טעם כל הפרשה. ויתכן שיהיה והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו כנוי לכבוד, והורדת את שיבת עבדך אבינו, וכן וחטאת עמך (שמות ה טז): ויש לומר עוד על דרך רבותינו שאמרו זו היא השמת עין, יאמר כי כמוך כפרעה, ראוי שתעמד בדבורך ובתיורך, כי על פיך הבאנו אותו באונס גדול כאשר יזכיר, ופחד לפרש לו יותר. אבל יש בסתר דבריו שהיה מעשה הגביע תחבולה מאתו להעלילם, כי למה יבקש לראותו על כרחם. וכך אמרו בראשית רבה (צג ח) אמר לו יהודה תדע לך שבעלילה באת עלינו כמה מדינות ירדו ליקח אוכל, כלום שאלת אותם כמו ששאלת לנו, שמא בתך אנו מבקשים או אחותנו אתה מבקש. יאמרו כי זה היה נרמז בדבריו:

בעל הטורים

(יח) **ויגש אליו יהודה** - בגימטריא זהו להלחם עם יוסף. ובגימטריא גם נכנס ופייסו כי לשלשה דברים נכנס. ויגש אליו יהודה. סי'ת שוה. שאמר לו אני שוה לך שכמו שאתה מלך גם אני מלך. ועל זה דורש במדרש (בי"ר צג, ב) כי הנה המלכים נועדו. בי אדני. פירוש בי עשה מה שתראה והנער יעל עם אחיו. ואל יחר. ב' במסורת. ואל יחר אפך בעבדך. ואידך ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם (להלן מה, ה). ודרשינן מלמד שנשתנו פניהם כקדירה כי על מי היה להם לחרות. הכא נמי אמר לו יהודה אל ישתנו פניך צריך אתה ואני לדבר מעט. כמוך כפרעה. בגימטריא כך אתחל:

בראשית פרק לז

(כא) וישמע ראובן ויצאלהו מיידם ויאמר לא נפנו נפש: (כב) ויאמר אלהים ראובן אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אותו מיידם להשיבו אל אביו: (כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו: (כד) ויסקחו וישלכו אותו הבור ובור רק אין בו מים: (כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו ונהה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה: (כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו אל תהי בו פי אחינו בשקרנו הוא וישמעו אחיו:

רש"י

(כא) **לא נכנו נפש** - מכת נפש זו היא מיתה: (כב) **למען הציל אותו** - רוח הקודש מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא הוא ויעלנו משם, אמר אני בכור וגדול שבכולן, לא יתלה הסרחון אלא בי: (כג) **את כתנתו** - זה חלוק: **את כתנת הפסים** - הוא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו: (כד) **והבור רק אין בו מים** - ממשמע שנאמר והבור רק, איני יודע שאין בו מים, מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו: (כה) **ארחת** - כתרגומו שיירת, על שם הולכי ארח: **וגמליהם נושאים וגו'** - למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים, שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח רע: **נכאת** - כל

כנוסי בשמים הרבה קרוי נכאת וכן (מ"ב כ יג) ויראם את כל בית נכתה, מרקחת בשמיו, ואונקלוס תרגמו לשון שעוה: **וצרי** - שרף הנוסף מעצי הקטף, והוא (שמות ל לד) נטף, הנמנה עם סמני הקטורת: **ולט** - לוטס שמו בלשון משנה (שביעית ז ו). ורבותינו פירשוהו לשון שרש עשב ושמו אשטורוזי"א [ספלול] במסכת נידה (ח א): (כו) **מה בצע** - מה ממוון, כתרגומו: **וכסינו את דמו** - ונעלים את מיתתו: (כז) **וישמעו** - וקבילו מניה. וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון (לעיל כח ז) וישמע יעקב אל אביו, (שמות כד ז) נעשה ונשמע, מתרגם נקבל, וכל שהוא שמיעת האוזן, כגון (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן, (שם כז ה) ורבקה שומעת, (שם לה כב) וישמע ישראל, (שמות טז יב) שמעתי את תלונות, כולן מתרגם ושמעו, ושמעת, ושמע, שמיע קדמי:

בראשית פרק מג

(ח) ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: (ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתי לפניך וחסאתי לך כל הימים:

רש"י

(ח) **ונחיה** - נצנצה בו רוח הקודש, על ידי הליכה זו תחי רוחך שנאמר (מה כז) ותחי רוח יעקב אביהם: **ולא נמות** - ברעב. בנימין ספק יתפש ספק לא יתפש, ואנו כלנו מתים ברעב אם לא נלך, מוטב שתניח את הספק ותתפוש את הודאי: (ט) **והצגתי לפניך** - שלא אביאנו אליך מת כי אם חי: **וחסאתי לך כל הימים** - לעולם הבא:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.